

1. KOTOUTTAMISOHJELMA 2020-2024, PÄIVITETTY LOKAKUU 2022

1. Johdanto

Kotoutumista edistävä laki (1386/2010) määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista. Vaalan kunta tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluja, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kunnan peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Kotouttamisohjelma perustuu lainsäädännön mukaan sille ajatukselle, että ohjelma kattaa kaikki kunnassa asuvat maahanmuuttajat maahantuloperusteesta riippumatta. Kunnan rooli maahanmuuttajien kotouttamisessa on keskeinen. Kotoutuja on samalla kuntalainen ja kuntien tehtävänä on huolehtia siitä, että palvelut sopivat myös maahanmuuttajille. Kunnilla onkin yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. (<https://www.ely-keskus.fi/web/ely/kotouttaminen>)

Kotouttamisohjelma on laadittu vuosille 2020-2024. Hyvinvointilautakunta on hyväksynyt kotouttamisohjelman kokouksessaan 24.5.2021. Kunnanhallitus on käsitellyt ja hyväksynyt sen kokouksessaan 25.5.2021, jonka jälkeen ohjelma on viety valtuustolle 23.6.2021. Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan hyvinvointi- ja turvallisuustyön johtoryhmässä, hyvinvointilautakunnassa, valtuustossa ja hallituksessa. Kunnan kotouttamisohjelmaa päivitetään valtuustokausittain. Kotouttamisohjelma tulee huomioida laadittaessa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Kotoutumisohjelmaa on päivitetty lokakuussa 2022 tilapäistä suojelua tarvitsevien kotouttamistoiminnalla. Vaalan kunnassa tähän liittyvät tehtävät on osoitettu hyvinvointisuunnittelijalle, joka laatii tarvittaessa näiden henkilöiden kotouttamissuunnitelmat.

2. Laki kotoutumisen edistämisestä

Kotoutumista edistävän lain (1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä

myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Suomeen muutetaan useista eri syistä. Kotoutumista edistävän lain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Kotoutumista edistävä laki myös huomioi kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua.

Kotoutumista edistävän lain tavoitteita ovat:

- huomioda kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta; edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta
- parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa
- ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä
- lisätä maahanmuuttajien osallisuutta
- vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista.

Kotoutumislain piiriin kuuluvat Suomeen muuttaneet maahanmuuttajat, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, eli ulkomaalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt. Kotoutumislaki ei koske turvapaikanhakijaa tai Suomessa viisumilla taikka viisumivapaasti oleskelevaa henkilöä. Lakia ei sovelleta myöskään ensimmäistä oleskelulupaa hakevaan henkilöön ennen luvan myöntämistä. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Kunnan on lain mukaan huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan henkilöstön osaamista on myös kehitettävä.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on pääsääntöisesti kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Kotouttamisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityisiä toimenpiteitä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei ole tilapäisesti voitu toteuttaa vamman, sairauden, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi tai muusta näihin verrattavasta syystä, kotoutumissuunnitelmaan oikeuttavaa enimmäisaikaa voidaan pidentää vastaavasti.

3. Ulkomaalaislaki

Tämän lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Ulkomaalaisen maahantuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa sovelletaan tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä. (<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>.)

4. Ukrainasta sotaa pakenevat henkilöt ja kuntamalli

4.1 Kuntamalli

Kuntamalli Ukrainasta paenneiden auttamiseksi otettiin EU:ssa käyttöön tilapäisen suojelun direktiivi 4.3.2022. Suomi ja muut EU-maat alkoivat myöntää tilapäistä suojelua Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäistä suojelua hakeneella ja saavalla henkilöllä on oikeus asua vastaanottokeskuksessa, oikeus vastaanottokeskuksen järjestämiin palveluihin ja työntekoon Suomessa. Tilapäisen suojelun oleskelulupia myönnetään tällä erää 4.3.2023 saakka. Ukrainan kansalaiset saavat oleskella ja liikkua EU:ssa viisumivapaasti biometrisellä passilla 90 vuorokautta. Kuntamallin tarkoituksena on mahdollistaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden (myöhemmin henkilö) majoittuminen siellä, mihin he ovat asettautuneet Suomeen saapuessaan. Kuntamallissa kunnille korvataan sovittujen majoitus- ja ohjauspalveluiden tuottamisesta 1.5. 2022 lähtien. Korvaukset perustuvat lakiin kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta (746/2011). Kuntamalliin osallistuminen on kunnille vapaaehtoista.

Tilapäistä suojelua hakeva tai saava henkilö

Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelun tarkoituksena on, että näille henkilöille voidaan tarjota nopeasti väliaikaista suojelua. Lisätietoa: <https://migri.fi/tilapainen-suojelu>

Vaalan kunta on laatinut sopimuksen kuntamallin mukaisesta toiminnasta ja vastaanottopalvelujen tuottamisesta Ruukin vastaanottokeskuksen kanssa 5.10.2022.

4.2 Kuntamallin piiriin kuuluvat henkilöt

Kuntamalli koskee ainoastaan tilapäistä suojelua hakeneita ja saavia henkilöitä. Kuntamalli ei koske henkilöitä, jotka ovat hakeneet pelkästään kansainvälistä suojelua (turvapaikanhakijat). Mikäli henkilöllä on vireillä kansainvälisen suojelun hakemus ja hän on samanaikaisesti hakenut ja/tai saanut tilapäistä suojelua, voi asiakas olla mukana kuntamallin mukaisessa palvelussa.

Kuntamallin piirissä olevan henkilön **tulee olla** rekisteröitynyt kunnan kanssa sopimuksen tehneen vastaanottokeskuksen asiakkaaksi ja henkilön kuulumisesta kuntamalliin tulee olla sovittu vastaanottokeskuksen kanssa. Kunnan tulee ilmoittaa vastaanottokeskukselle välittömästi uusista kuntamallin piiriin tulevista henkilöistä.

Kuntamallissa tarkoituksena ei ole, että henkilöt muuttavat ja siirtyvät kuntamallissa mukana

olevien kuntien välillä, siirtäen majoitustaan kunnasta toiseen.

Kuntamallin piiriin eivät kuulu yksityismajoituksessa asuvat henkilöt

4.4 Vastaanottokeskuksen tehtävät kuntamallissa

Vastaanottokeskus tekee kuntamallissa kunnan kanssa sopimuksen majoituspalvelun ja majoituspalveluun sisältyvän neuvonnan ja ohjauksen tuottamisesta. Vastaanottokeskus tekee tiivistä yhteistyötä kunnan kanssa, Vastaanottokeskus tukee kunnan tekemää ohjaus- ja neuvontatyötä ja kunta voi ongelmatilanteissa kääntyä vastaanottokeskuksen puoleen.

Vastaanottokeskus pitää kirjaa kunnassa asuvista henkilöistä, jotka on rekisteröity kuntamallin asiakkaiksi. Henkilöt rekisteröidään ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA- järjestelmä) vastaanottokeskuksen asiakkaaksi. Rekisteröinti toimii pohjana kustannusten korvaamisella ja kunnan laskutukselle kuntamallista aiheutuneista kustannuksista.

4.5 Kunnan tehtävät kuntamallissa, yhteistyö Vaalan Niskan kanssa

- Kunta tekee sopimuksen palvelujen tuottamisesta ja kuntamallin mukaisesta toiminnasta alueen vastaanottokeskuksen kanssa
- Kunta tuottaa kuntamallin piiriin kuuluville ja vastaanottokeskuksen kanssa sovituille henkilöille asianmukaisesti kalustetut, asumiseen tarkoitetut, säädöstenmukaiset asunnot (majoituspalvelu)
- Kunta tuottaa kuntamallin piiriin kuuluville ja vastaanottokeskuksen kanssa sovituille henkilöille majoituspalveluun sisältyvää neuvontaa ja ohjausta
- Kunta vastaa asunnosta ja asumisesta henkilön koko kunnassa oleskelun ajan, mikäli kunta laskuttaa vastaanottokeskusta majoituspalvelun tuottamisesta kyseiselle henkilölle
- Kunta pitää rekisteriä kuntamallissa asuvista henkilöistä
- Vastaa tuottamiensa palveluiden laadusta ja asianmukaisuudesta

Kuntamallissa kunta tuottaa tilapäistä suojelua hakevien ja saavien henkilöiden majoituspalvelut sekä antaa henkilöille majoitukseen ja arkeen liittyvää ohjausta ja neuvontaa. Vastaanottokeskus vastaa muiden vastaanottopalveluiden järjestämisestä.

Kuntamalliin eivät kuulu ne palvelut ja toiminta, jotka kunta järjestää henkilöille muuten. Näitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, oppilashuolto (sis. koulu- ja oppilasterveydenhuolto), lastensuojelu ja kiireellinen akuutteihin tilanteisiin annettava terveydenhuolto sekä COVID-19- rokotusten järjestäminen henkilöille. Kunta voi myös tarjota henkilöille halutessaan erilaista kotoutumista ja hyvinvointia edistävää muuta toimintaa, kuten harrastusmahdollisuuksia.

4.6 Majoitus

Kuntamallin piiriin kuuluvat henkilöt majoitetaan ensisijaisesti Kiinteistö Oy:n Vaalan Niskan asunnoissa. Vaalan Niskan tuottamaan majoitukseen sisältyy asuntojen

kalustaminen ja tarvittavat varusteet (yhteistyö hyvinvointiosaston kanssa), sähkö, vesi, jätehuolto, huoltotyöt, vakuutukset sekä asuntojen ennallistaminen sen jälkeen, kun henkilö muuttaa pois asunnosta.

Kunta tai muu taho ei saa periä henkilöltä maksua tai edellyttää muuta vastiketta majoituksesta.

Jos kunta päättää lopettaa henkilön majoittamisen hänelle tarjotussa asunnossa, siitä tulee ilmoittaa sekä henkilölle että vastaanottokeskukselle vähintään 30 päivää ennen majoituksen päättymistä. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisesti

4.7 Neuvonta ja ohjaus

Majoituspalveluun kuuluu henkilöille annettava neuvonta ja ohjaus. Arjessa tapahtuva neuvonta ja ohjaus tehdään lähtökohtaisesti kunnan ja Vaalan Niskan yhteistyönä, eikä vastaanottokeskuksesta käsin.

Neuvonta ja ohjaus sisältää ainakin:

- asumiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta (sis. asumisen turvallisuus ja asunnon siivous ja kunnossapito)
- neuvontaa ja ohjausta arjen asioiden hoitamiseen (esimerkiksi pankkitilin avaaminen, harrastuksiin hakeutuminen, verokortin saaminen, kouluun ja varhaiskasvatukseen hakeutuminen, TE-palveluihin hakeutuminen, työssäkäyntiin liittyvät kysymykset, vastaanottorahan hakeminen)
- vastaanottokeskuksen kanssa sovittua muuta neuvontaa ja ohjausta, esimerkiksi vastaanottokeskuksen toimintaan ja vastaanottopalveluihin liittyen

Kunnan on hyvä vastuuttaa kuntamallin majoituksessa asuva henkilö hoitamaan asioitaan huolella ja yhteistyössä kunnan kanssa. Kuntamallissa majoittuvalla henkilöllä on velvollisuus huolehtia asunnon säännönmukaisesta siivouksesta ja kunnossapidosta. Kunnan tehtävä on ohjeistaa majoittujia asiassa.

Kunnan tulee myös ohjata ja auttaa henkilöä hakeutumisessa vastaanottokeskuksen palveluihin, mikäli henkilö tarvitsee sosiaalipalveluita tai terveydenhuollon palveluita. Kunnan tulee tehdä hyvää ja tiivistä yhteistyötä vastaanottokeskuksen kanssa ja huolehtia asianmukaisen ja tarvittavan tietojenvaihdon toteutumisesta. Neuvonnalla ja ohjauksella tavoitellaan myös henkilöiden omatoimisuuden ja itsenäisen asioiden hoitamisen kehittymistä.

Kunnalle majoituksesta maksettavassa korvauksessa on huomioitu neuvonta ja ohjaus. Kunta voi tuottaa neuvonnan ja ohjauksen haluamallaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnan ei tarvitse tuottaa ohjausta ja neuvontaa kunnan alueella yksityismajoituksessa asuville henkilöille. Siitä vastaa vastaanottokeskus.

Vaalan kunta on osoittanut tilapäistä suojelua tarvitsevien asiakkaiden neuvonta – ja ohjauspalvelut **hyvinvointisuunnittelijan** tehtävänkuvaan. Majoituspalveluihin liittyvää

ohjausta toteutetaan yhteistyössä Vaalan Niskan kanssa. Kunta toimittaa tiedot majoitus- ja ohjauspalvelua tekevästä ja siihen osallistuvista työntekijöistä vastaanottokeskukselle yhteistyötä ja yhteistoimintaa varten.

Kunta voi käyttää ohjauspalvelun tuottamisessa tarvittavia tulkkaus- ja käännöspalveluita. Tulkkauspalveluyhteistyö on sovittu Monetran kanssa.

4.8 Vastaanottokeskuksen palvelut ja toiminta kuntamallissa

4.8.1 Sosiaalipalvelut

Vastaanottolain mukaan henkilöllä on oikeus saada sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:ssä tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jos sosiaalihuollon ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi sinä aikana, jona henkilö on oikeutettu vastaanottopalveluihin. Sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua sosiaalityötä ja 16 §:ssä tarkoitettua sosiaaliohjausta tekee vastaanottokeskuksessa sosiaalihuollon ammattihenkilö. Työhön kuuluu neuvontaa, ohjausta, sosiaalisten ongelmien selvittämistä ja muita tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilöiden ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista sekä yhteisöjen toimivuutta. Välttämättömien sosiaalipalvelujen palvelutarpeen arvioinnista ja välttämättömien sosiaalipalvelujen järjestämisestä kuntamallissa mukana olevalle henkilölle vastaa vastaanottokeskus. Kunta ohjaa henkilön tarvittaessa vastaanottokeskuksen sosiaalipalveluiden piiriin. Tarvittaessa voidaan käyttää vastaanottokeskuksesta saatavaa huoli-ilmoituslomaketta. Vastaanottokeskus selvittää henkilön ja muiden asianosaisten näkemykset tuen tarpeesta, palveluista ja tukitoimista sekä arvioi onko henkilöllä haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita.

4.8.2 Vastaanottoraha

Henkilölle myönnetään vastaanottoraha ihmisarvoisen elämän kannalta välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi ja itsenäisen selviytymisen edistämiseksi, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, muista tuloistaan tai varoistaan, itseensä nähden elatusvelvollisen huolenpidolla tai muulla tavalla. Henkilön käytössä olevat tulot ja varat vaikuttavat mahdollisuuteen saada vastaanottorahaa ja vastaanottorahan määrään.

Vastaanottorahaa muodostuu vastaanottorahan perusosasta ja täydentävästä vastaanottorahasta. Vastaanottorahan perusosa kattaa

- vaatemenot,
- vähäiset terveydenhuoltomenot: esimerkiksi laastarit, käsikaupan särkylääkkeet, voiteet, vitamiinit
- paikallisliikenteen ja puhelimen käytöstä aiheutuvat menot,
- muut henkilön ja perheen jokapäiväiseen toimeentuloon kuuluvat menot sekä
- ruokamenot silloin, kun vastaanottokeskus ei järjestä ateriapalvelua.

Täydentävä vastaanottoraha kattaa henkilön tai perheen erityisistä tarpeista tai

olosuhteista johtuvat tarpeellisiksi harkitut menot. Täydentävää vastaanottorahaa harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöihin, joilla on haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita.

Vastaanottorahaa ja täydentävää vastaanottorahaa haetaan lomakkeella siitä vastaanottokeskuksesta, johon asiakas on rekisteröity. Henkilö / kunta saa lomakkeen vastaanottokeskukselta.

Vastaanottokeskus tekee päätöksen vastaanotto- tai käyttörahan myöntämisestä. Vastaanottorahan myöntämispäätöksessä sovelletaan soveltuvien osien toimeentulotukilakia (1412/1997). Vastaanottoraha maksetaan suomalaiselle pankkitilille, Maahanmuuttoviraston prepaid-kortille tai käteisellä.

Kunta voi tarvittaessa auttaa henkilöä vastaanottorahan hakemisessa. Vastaanottokeskus ohjaa kuntaa vastaanottorahaan liittyvissä asioissa.

4.8.3 Työ- ja opintotoiminta

Kuntamallissa mukana oleville henkilöillä ei ole velvoitetta osallistua vastaanottokeskuksessa järjestettävään työ- ja opintotoimintaan. **Heidän tulee kuitenkin suorittaa itsenäisesti suomalaisen yhteiskunnan kurssi.** Vastaanottokeskus antaa lisätietoa asiasta. Kurssimateriaalit löytyvät ukrainaksi osoitteesta: <https://migri.fi/suomalaisen-yhteiskunnan-kurssi>

Kuntamallissa mukana olevat henkilöt voivat hakeutua TE-palveluihin. Lisätietoa tilapäistä suojelua saavien työnteko-oikeudesta ja TE-palveluista löytyy TEM:n sivuilta osoitteesta: <https://tem.fi/-/ohje-tilapaista-suojelua-saaville-tilapaista-suojelua-saavalla-on-oikeus-tehda-toita-suomessa>

Oulujärven Kansalaisopiston järjestämä kielikurssi:

Henkilöt voivat myös hakeutua kunnan, oppilaitosten, järjestöjen tms. toimijoiden järjestämään suomen tai ruotsin kielen opetukseen. Opetukseen osallistumista voidaan mahdollisesti tukea täydentävällä vastaanottorahalla vastaanottokeskuksesta. TE-palveluiden tuottamat kotoutumista edistävät palvelut ovat kuitenkin ensisijaisia suhteessa muuhun toimintaan.

4.8.4. Neuvonta ja ohjaus

Myös vastaanottokeskus antaa tarpeen mukaan kuntamallissa mukana oleville henkilöille neuvontaa ja ohjausta. Vastaanottokeskus voi myös toimittaa kunnalle ohjeita, tietoa ja materiaalia henkilöille välitettäväksi ja toimitettavaksi.

Vastaanottokeskuksen neuvonnalla ja ohjauksella ei ole tarkoitus korvata kunnan majoituspalveluun sisältyvää neuvontaa ja ohjausta tai tehdä päällekkäistä työtä.

4.8.5. Vapaaehtoinen paluu

Vapaaehtoisen paluun avulla henkilö voi palata tuetusti takaisin kotimaahansa tai muuhun maahan, johon hänen pääsynsä on taattu. Tukeen sisältyy ohjaus ja neuvonta,

matkajärjestelyissä avustaminen, matkakustannusten korvaus sekä palaajalle annettava avustus, joka voi olla joko käteistä tai hyödyketukea. Edellytyksenä avustuksen ja korvauksen maksamiseksi on se, että asiakas poistuu maasta vapaaehtoisesti pysyväisluonteisessa tarkoituksessa.

Vapaaehtoisen paluun tukea ja neuvontaa antaa sekä avustuksen ja korvauksen myöntää tarvittaessa se vastaanottokeskus, jonka asiakkaaksi henkilö on rekisteröity.

4.8.6 Vastaanottopalveluista perittävät maksut

Vastaanottopalveluista voidaan periä kohtuullinen, enintään todellisten kustannusten suuruinen maksu. Maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos se vaarantaa ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaisen välttämättömän toimeentulon tai lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamisen. Maksun määrästä säädetään valtioneuvoston asetuksella (975/2011).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen käyttäjältä voidaan periä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukainen maksu. Mainitun lain 13 §:ää ei sovelleta kansainvälistä suojelua hakevaan, tilapäistä suojelua saavaan eikä ihmiskaupan uhriin.

Mahdollisten maksujen maksamisesta päättää ja maksun määrää maksettavaksi sen vastaanottokeskuksen johtaja, jonka asiakkaaksi henkilö on rekisteröity.

Kuntamallin majoituksessa asuvan henkilön työnteolla ei ole vaikutusta kunnan ja vastaanottokeskuksen väliseen sopimukseen tai kunnalle korvattavaan vuorokausihintaan. Vastaanottopalveluista perittävästä maksusta päättää vastaanottokeskus. Kunta tai muu taho ei saa periä asiakkaalta korvausta kuntamallin majoituksesta.

4.9 Terveyspalveluiden järjestäminen

Tilapäistä suojelua saavalle henkilölle annetaan terveyspalvelut samoin perustein kuin henkilölle, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa.

4.9.1. Terveyspalveluiden koordinointi kuntamallissa

Kuntamallissa mukana olevan henkilön terveyspalveluita koordinoi se vastaanottokeskus, jossa henkilö on kirjoilla ja jonka kanssa kunta on tehnyt sopimuksen kuntamalliin kuuluvan majoituspalvelun tuottamisesta.

Terveyspalveluita järjestävät ja tuottavat vakiintuneesti sekä vastaanottokeskukset että vastaanottokeskusten ulkopuoliset yksityiset palveluntuottajat ja julkinen sektori. Terveyspalvelut järjestetään käytännössä näiden toimijoiden yhteistyössä ja yhteistoiminnassa.

Vastaanottokeskuksissa työskentelevät sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat koordinoivat terveydenhuollon kokonaisuutta, järjestävät alkuterveystarkastuksia, pitävät jatkuvaa sairausvastaanottoa ja huolehtivat vastaanoton potilasrekisterin ylläpidosta.

4.9.2. Vastaanottokeskusten ulkopuolisten terveystalvelujen käytännön järjestelyt

Terveystalveluiden järjestelyissä noudatetaan seuraavia yleisiä lähtökohtia:

- Maahanmuuttovirasto on kilpailuttanut tiettyjä terveystalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta vastaanottokeskuksissa käytettäväksi. Näitä talveluita ovat esimerkiksi yleislääkäri- ja tutkimustalvelut, lausuntopalvelut ja alkuterveystarkastukseen kuuluvat tartuntatautiin seulontatutkimukset. Kilpailutetut palveluntuottajat ovat ensisijaisia talveluiden tuottajia edellä mainituissa talveluissa. Näihin talveluihin hakeudutaan pääasiassa keskusten sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien kautta ja ohjaamina.
- Kunnat ovat vakiintuneesti järjestäneet äitiys- ja lastenneuvolatalvelut, suun terveydenhuollonpalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja päivystysluonteisen kiireellisen sairaanhoidon alueellaan. Vastaanottokeskukset korvaavat kunnille näistä talveluista aiheutuneet kustannukset. Oulunkaari järjestää äitiys- ja lastenneuvolatalvelut tilapäistä suojelua tarvitseville.
- Kunnat ovat vakiintuneesti järjestäneet COVID-19- rokotukset alueellaan.
- Erikoissairanhoidon talveluita järjestävät sairaanhoitopiirit. Vastaanottokeskukset korvaavat sairaanhoitopiireille näistä talveluista aiheutuneet kustannukset.
- Mikäli Maahanmuuttoviraston kilpailuttaman yksityisen palveluntuottajan ei ole mahdollista tuottaa talveluita, vastaanottokeskus sopii vastaavien talveluiden hankkimisesta kunnalta tai toiselta yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Vastaanottokeskukset voivat tarvittaessa hankkia toiminta-alueensa yksityisiltä palveluntuottajilta myös muita saatavilla olevia terveystalveluita.
- Työssäkäyvät henkilöt kuuluvat työterveyshuollon piiriin ja voivat saada myös sitä kautta tarvitsemiaan terveystalveluita.

4.10. Tulkkauk

Henkilöllä on oikeus saada tulkkauksta vastaanottotalveluihin tai viranomaisen aloitteesta vireille laittamaan asiaan liittyen, mikäli asiakas ei osaa suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi. Asia voidaan tulkita tai kääntää kielelle, jota asiakkaan voidaan perustellusti olettaa ymmärtävän.

Kunta voi käyttää kuntamallin talvelun tuottamisessa tarvittavia tulkkaukspalveluita. Kunta huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta tai kääntämisestä myös muussa asiakkaan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Kaikkiin arkisiin tilanteisiin ei kuitenkaan järjestetä tulkkauksta, vaan asiat pyritään hoitamaan ilman tulkkia.

Tulkkauksessa käytetään lähtökohtaisesti etätulkkauksta. Tulkkauksen hankkii se toimija, jonka talveluun se liittyy. Vaalan kunta voi hyödyntää Monetran kanssa tehtyä tulkkaukssopimusta tulkkauksen hankkimisessa.

4.11. Henkilötietojen käsittely

Kunnan tulee pitää rekisteriä kuntamallissa majoittuvista henkilöistä. Kuntamallin sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen kunta ja vastaanottokeskus voivat vaihtaa tietoja kyseisen kunnan kuntamajoituksessa asuvista henkilöistä.

Kunta toimii kuntamallissa tuottamiensa palvelujen osalta henkilötietojen käsittelijänä. Kunnan käsittelemät ja palvelujen tuottamisessa syntyvät henkilöitä koskevat tiedot kuuluvat vastaanottokeskuksen asiakas- ja/tai potilasrekisteriin.

Kunta käyttää palvelujen tuottamisessa omia tietojärjestelmiään.

Kunta ei käsittele henkilötietoja muihin tarkoituksiin kuin niihin, jotka sille on toimeksiannolla annettu.

Kuntamallin sopimuksen liitteenä on henkilötietojen käsittelyn ehdot, jossa käydään yksityiskohtaisemmin läpi henkilötietojen käsittelyä.

Sivistysosasto: perusopetus ja esiopetus

Perusopetuslain (1998/628) 4§:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville ja oleskeleville oppivelvollisuusikäisille lapsille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Säännös koskee myös tilapäistä suojelua hakevia ja saavia, joilla on oikeus perus- ja esiopetukseen, mutta ei oppivelvollisuutta. Kunta vastaa perusopetuksen ja oppilashuollon kustannuksista.

Varhaiskasvatus

Lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Sen mukaan kunnan tulee järjestää varhaiskasvatusta lapsille, joiden kotikunta kyseinen kunta on. Lisäksi kunnan on järjestettävä varhaiskasvatusta lapselle, joka asuu kunnassa huoltajiensa työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi, vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on kotikuntalain perusteella toinen kunta.

Varhaiskasvatus ei ole vastaanottolain mukaista sosiaalipalvelua. Kun kunta järjestää varhaiskasvatusta turvapaikanhakijalapselle varhaiskasvatuslain perusteella, kunta vastaa toiminnan kustannuksista. Mikäli varhaiskasvatusta järjestetään välttämättömänä lastensuojelulain mukaisena tukitoimena, on kunnalla näissä tilanteissa oikeus laskuttaa vastaanottokeskusta lastensuojelun tukitoimista.

4.14. Valvonta

Vastaanoton valvonta ja ohjaus kuuluvat Maahanmuuttovirastolle. Valvontaa tehdään vastaanottojärjestelmän valvontaohjelman mukaisella tavalla.

Vastaanottokeskus ei vastaa kunnan toiminnasta ja tuottamien majoitus- ja ohjauspalveluiden laadusta. Vastaanottokeskus ei myöskään valvo kunnan järjestämää majoitusta tai majoituksen järjestämistä. Mikäli kunnan järjestämässä toiminnassa on havaittavissa puutteita, on vastaanottokeskus tarvittaessa yhteydessä Maahanmuuttovirastoon tai Aluehallintovirastoon.

Tilapäistä suojelua hakeneen tai saavan henkilön voi tarvittaessa ohjata tekemään kantelun

kuntamallin- tai vastaanottopalveluiden toteutumisesta.

5. Kunnan muut strategiat ja ohjelmat

Vaalan hyvän tuulen sanoma kuntastrategiassa kunnan arvoiksi on kirjattu luotettavuus, turvallisuus, vastuullisuus ja rohkeus. Visiomme mukaan Vaalan kunta villisti vaalaistunut – hyvän tuulen kunta. Kuntana haluamme olla moderni maaseutuidylli, hyvinvointikunta, hyvän tuulen kunta ja ”no vaikka avaruustutkimusta”.

6. Yhteistyö muiden viranomaistahojen kanssa maahanmuuttoasioissa (kunnat, kuntayhtymät ym.)

Yhteistyö on kuvattu tarkemmin seuraavissa luvuissa yksityiskohtaisesti. Vaalan hyvinvointi- ja turvallisuustyön johtoryhmässä on edustettuna eri viranomaistahot.

KEHITTÄMISTAVOITTEET JA TOIMENPITEET

A. Suunnitelma kotoutumista edistävistä ja tukevista toimenpiteistä

Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työkokemus, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) järjestää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työ- ja elinkeinotoimistoon. Kunnan vastuulla on käynnistää alkukartoitus maahanmuuttajalle, joka saa muuta kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

TE-toimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palveluja. Ohjaamisessa tehdään yhteistyötä palvelun järjestäjän kanssa. Alkukartoituksen perusteella arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Kielen opiskelun lisäksi kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista edistävistä toimenpiteistä. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä eri toimijoiden kesken. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi TE-toimistoon tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos se katsotaan alkukartoituksessa tarpeelliseksi maahanmuuttajan kotoutumisen edistämiseksi. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on pituudeltaan enintään vuosi. Kotoutumisohjelman kesto määräytyy yksilöllisesti maahanmuuttajan tavoitteiden, työ- ja koulutushistorian sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta. Perustellusta syystä aikaa voidaan pidentää korkeintaan kahdella vuodella. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kunta tai TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun alkukartoitus on tehty. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

TE-toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotouttamissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävistä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei perustellusta syystä voi osallistua kotouttamista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Maahanmuuttaja ohjataan hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotouttamista ja työllistämistä edistävään toimenpiteeseen kuukauden kuluessa kotoutumissuunnitelman laatimisesta. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1389/2010.)

Tällä hetkellä Vaalan kunnalla ei ole vuosittaista pakolaiskiintiötä. Pakolaiskiintiöllä tarkoitetaan ELY-keskuksen kuntaan osoittamia kiintiöpakolaisia sekä myönteisen päätöksen

saaneita, pakolaisten vastaanoton piiriin kuuluvia turvapaikanhakijoita. ELY-keskus voi osoittaa kunnalle pyyntöjä pakolaisten vastaanottamisesta ja tällöin kunta harkitsee, onko sillä edellytyksiä vastaanottoon ko. tapauksessa.

ELY-keskus ja Vaalan kunta yhdessä arvioivat vuosittain kuntaan osoitettujen ja sijoittuneiden henkilöiden alkuvaiheen palveluihin, asumiseen sekä muihin kotouttamis- ja peruspalveluiden käyttöön kohdistuvat tarpeet.

7. Sivistysosasto

Sivistyspalveluihin kuuluvat seuraavat palvelut: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus ja kansalaisopisto (vapaa sivistystyö). Tärkeää on henkilökohtainen yhteydenpito maahanmuuttajaperheisiin ja huoltajien yhteispalaverit toiminnan suunnittelussa ja järjestämisessä. Tällöin voidaan käydä läpi myös eri kulttuuritaustaan liittyviä asioita, joilla on merkitystä koulupäivien toiminnassa. Maahanmuuttajia koskevissa asioissa käytetään tarvittaessa tulkkipalveluja. Vaalan sivistyslautakunta on hyväksynyt Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman kokouksessaan 29.8.2016:

http://www.oulunkaari.org/vaala/cgi/DREQUEST.PHP?page=meeting_frames

7.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Maahanmuuttajataustaisilla perheillä on päivähoitolain mukainen oikeus kunnalliseen päivähoitoon ja esiopetukseen. Vaalan kunnassa maahanmuuttajalasten päivähoito järjestetään yleisten päivähoitopalveluiden yhteydessä. Päivähoitopaikan järjestämisessä noudatetaan samoja perusteita kuin muillakin päivähoitoa tarvitsevilla lapsilla.

Päivähoito on maahanmuuttajalasten kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen, suomalaisuuteen ja suomalaisiin tutustumisen edistäjä. Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Kaikille päivähoidossa oleville lapsille laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka toimii myös kotoutumissuunnitelmana. Suunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja, päivähoidon kasvatushenkilöstön edustaja ja tarvittaessa muita lapsen kasvatuksessa mukana olevia tahoja. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä kulttuuritausta ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Vaalan kunnassa esiopetusta järjestetään päiväkodin ja varhaiskasvatuksen yhteydessä. Esioppilaalla on mahdollista osallistua myös perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Esiopetuksen järjestämisessä noudatetaan esiopetussuunnitelmaa sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

7.2 Valmistava opetus

Sivistysosasto järjestää koulupaikan jokaiselle esi- tai peruskouluikäiselle maahanmuuttajalapselle ja nuorelle niin pian, kuin se on mahdollista. Opetus aloitetaan

valmistavalla opetuksella ja se kestää yleensä yhden lukuvuoden ajan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on auttaa oppilaita kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, taata heille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulunkäyntiin sekä tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oman kulttuuriyhteisönsä ja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Tärkeää on myös antaa oppilaalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee siirtymään perusopetukseen ja oppivelvollisuusiän päätyttyä jatko- opiskeluun. Toimiva kaksikielisyys ja oman kulttuuri-identiteetin tuntemus sekä arvostus ovat pitkän aikavälin tavoitteita. Valmistavassa opetuksessa keskitytään erityisesti suomen kielen oppimiseen, oppimistaitojen harjaannuttamiseen, koulukäytänteiden ja yhteiskunnan toimintakulttuureihin perehtymiseen sekä peruskouluaineisiin tutustumiseen.

Valmistavaa opetusta annetaan 6-16-vuotiaille sekä tarvittaessa myös oppivelvollisuusiän ylittäneille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilaat integroidaan mahdollisimman varhain perusopetuksen ryhmiin; aluksi erityisesti taito- ja taideaineisiin.

7.3 Perusopetus ja lukio

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat heille osoitetun koulun oppilaita ja heitä tulee integroida koulun perusopetusryhmiin. Integrointi tukee oppilaan kotoutumista ja suomen kielen oppimista. He voivat opiskella valmistavassa opetuksessa niitä oppimääriä, joissa tarvitsevat erityisesti tukea. Vastuu integraation toteutumisesta on viime kädessä koulun rehtorilla. Vaalan kunta pyrkii takaamaan kaikille niille maahanmuuttajille, joille koulupolku on sopivin kotoutumispolku, mahdollisimman yhtenäisen ja tavoitteellisen koulupolun perusopetuksen kautta jatko- opintoihin. Kunta huomioi myös mahdollisuuksien mukaan erilaiset erityisen tuen tarpeet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisen lapsen ja nuoren koulunkäyntiä ja opiskelua.

7.4 Kansalaisopisto

Vaalassa toimii oma kansalaisopisto, Oulujärven kansalaisopisto. Toiminta on avointa kaikille kuntalaisille. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan siten, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisten tarpeita ja toiveita huomioiden myös erityisryhmät kuten ikäihmiset, vammaiset ja maahanmuuttajat.

Kansalaisopiston kursseina järjestetään Suomi toisena kielenä kursseja tarpeen mukaan. Lisäksi muillakin kursseilla opettajat huomioivat maahanmuuttajaoppilaiden tarpeet ja toiveet. Tärkeää on suomen kielen oppiminen ja muihin kuntalaisiin tutustuminen.

Eri alojen kursseja voidaan toteuttaa tarvittaessa myös maahanmuuttotyön näkökulmasta.

8. Hallinto-osasto

Hallintopalveluiden vastuulla on elinkeinojen kehittäminen ja työllisyyspalvelut.

8.1 Työllisyys

Työllistymispalveluiden tehtävänä on koordinoida ja tukea vaikeasti työllistyvien työttömien, myös maahanmuuttajien, työllistymistä tai kuntoutumista kohti työelämää tarjoamalla asiakaslähtöisiä työllisyyspalveluita ja henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Työllistymispalveluiden toimintaan kuuluvat mm. palkkatukityöllistäminen, työpajatoiminta ja yhdistysten työllistämisen tukeminen. Työllisyyttä hoidetaan ratkaisukeskeisellä toimintamallilla, jossa keskitytään yksilön vahvuuksien vahvistamiseen ja niiden esteiden poistamiseen, jotka ovat työllistymisen esteenä. Toiminta lähtee yksilön tarpeesta ja se on luonteeltaan moniammatillista verkostotyötä.

Osana työllistämisen tukea kunnan työllistymispalvelut voivat tarjota pitkään työttömänä olleille työnhakijoille asiakkaan ja työnantajan tarpeen mukaisia lyhytkoulutuksia ja työhönvalmennusryhmään osallistumista. Työllistymispalvelut etsivät ja välittävät sopivia palkkatukityöpaikkoja kunnan, Oulunkaaren ky:n, työllistävien yhdistysten ja yritysten sisältä. Työllistymispalvelut kehittävät myös yhteistyötä oppilaitosten kanssa tavoitteena asiakaslähtöiset, vaihtoehtoiset koulutuspolut myös maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Työllistymisyksikkö tukee pitkään työttömänä olleiden, palkkatukeen oikeutettujen pitkäaikaistyöttömien työllistämistä yhdistystyönantajille maksettavalla, kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti jaettavalla avustuksella.

8.2 Kuntouttava työtoiminta

Vastuu kuntouttavasta työtoiminnasta siirtyy 1.1.2023 hyvinvointialueelle.

9. Hyvinvointiosasto

Hyvinvointiosasto vastaa kotouttamisohjelman toteutumisen seurannasta ja ohjelman päivittämisestä sekä sovittaa yhteen eri osastojen palvelut.

Hyvinvointiosasto tuottaa hyvinvointi-, liikunta-, nuoriso-, kirjasto-, ja kulttuuripalveluita. Vaalan kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia nuorisotiloja ja -palveluita. He voivat osallistua kaikkiin kunnassa järjestettäviin tilaisuuksiin ja tapahtumiin samalla tavalla kuin kantaväestökin. Nuorisopalveluilla on tärkeä merkitys ja rooli molemmin puolisessa suvaitsevaisuutta edistävän ilmapiirin luomisessa järjestämällä kaikenikäisten kuntalaisten kohtaamisia. Nuorisopalveluissa pystytään edistämään erityisesti kouluikäisten (7-18-vuotta) lasten ja nuorten kotoutumista Vaalaan sekä luomaan ja edistämään molemmin puolista yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta. Kunnan nuorisotyöhön kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta ja nuorten ympäristökasvatus. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

Kunnan kaikki kulttuuritapahtumat ja tilaisuudet ovat avoimia kaikille kuntalaisille.

Nuorten osallistuminen ja kuuleminen: Nuorille järjestetään mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa.

Liikunta on sivistyksellinen perusoikeus ja kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle ja tukea erityisesti terveyttä edistävää liikuntaa. Vaalan tavoitteena on tarjota kuntalaisille liikuntamahdollisuuksia yhdenvertaisesti niin, ettei sukupuoli, välimatkat, liikuntarajoitteet, talous, koulutustaso, kulttuurierot tai ikä ole esteenä liikuntaan osallistumiseen. Tämä edellyttää sitä, että yhdenvertaisuus otetaan huomioon kaikilla tasoilla: päätöksenteossa, käytännön toiminnassa ja ohjaustyössä, tiedotuksessa jne. Hyvinvointiosasto vastaa erityisryhmien tarpeiden huomioimisesta yhdessä järjestöjen kanssa. Maahanmuuttajien voidaan joissakin tapauksissa katsoa kuuluvan erityisryhmiin, mikäli esimerkiksi kieli- tai kulttuuriongelmat vaikeuttavat liikuntapalveluiden käyttöä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Työtä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö tavoittaa erilaisissa haastavissa elämäntilanteissa olevia nuoria, tarvittaessa myös maahanmuuttajia. Nuoria ohjataan pääsemään heidän tarvitsemiensa palveluiden piiriin ja heidän kanssaan yhdessä etsitään mielekästä tekemistä, koulutusta tai työkokeilupaikkoja. Lisäksi nuoria ohjataan hyvän elämänrytmin ja elämän sisällön löytymisessä.

Nuorten työpajatoiminnan keskeisenä tehtävänä on saada kaikki elämänhallintaansa, työelämävalmiuksien lisäämiseen tai koulutukseen sijoittumiseen tukea tarvitsevat vaalalaiset nuoret tarvittavien tukitoimien piiriin. Toimintaa toteutetaan seinättömän työpajamallin mukaisesti ja nuorille tarjotaan yhteiskuntaan sijoittumista tukevaa ja voimavaraistavaa toimintaa yksilöllisesti ja tarvelähtöisesti. Tavoitteena on nuoren osallisuuden tukeminen ja yhteiskuntaan sijoittuminen, koulutusvalmiuksien parantaminen, edistää opintojen loppuun suorittamista ja tukea avoimille työmarkkinoille sijoittumista. Lisäksi tavoitteena on kehittää menetelmiä, jotka tukevat nuorten elämäntaitoja, sosiaalista vahvistumista, toiminta- ja työkykyä sekä ennalta ehkäistä nuorten päihde- ja huumausaineiden käyttöä sekä syrjäytymistä.

Toiminnan sisältö mitoitetaan yksilöllisesti jokaisen nuoren työ- ja toimintakyvyn mukaisesti. Vaihtelevien tarpeiden vuoksi toiminta vaihtelee sisällöltään taitojen kartuttamisesta päivärytmin opetteluun. Työpajajakson kesto ja sisältö määritellään nuoren kanssa yhdessä, mikäli niitä ei ole määritelty työllistämisen- tai aktivointisuunnitelmassa.

Vaalan kunta tarjoaa kaikille Vaalan kirjoilla oleville 15-17-vuotiaille nuorille kesätyöpaikan. Nuorten kesätyöllistäminen organisoidaan yhdessä 4H-yhdistyksen kanssa. Vaalan kunta työllistää myös 18-vuotta täyttäneitä nuoria kuusi kesäisin eri osastoille.

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaittensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä. Kirjaston omaan kokoelmaan kuuluu suomenkielisen aineiston lisäksi englannin-, ranskan-, ruotsin-, saksan-, viron- ja venäjänkielistä aineistoa. Tämän lisäksi aineistoa voidaan tilata

Helsingin monikielisestä kirjastosta kurdin-, persian-, somalian ja turkinkielellä. Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän.

Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla. Selkokielliset kirjastonkäytön ohjeet hankitaan kun ilmenee mitä kieltä maahanmuuttajat puhuvat.

10. Oulunkaaren sosiaali- ja terveystalvelut, 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Oulunkaaren kuntayhtymä järjestää Vaalan kunnan sosiaali- ja terveystalvelut. Sosiaalitalvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain (1994/201) mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavilla. Maahanmuuttajien oikeudet kaikkiin etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa. Sosiaali- ja terveystalveluissa maahanmuuttajien palveluja hoidetaan samoin perustein ja samoissa toimipisteissä kuin muidenkin asiakkaiden palveluja. Kotoutumislain mukaisesti tulovaiheessa tehdään alkukartoitus ja sen osana laaja terveystarkastus kaikille maahanmuuttajille.

10.1. Perhepalvelut

Perhe- ja sosiaalitalvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Sosiaalitalveluja on järjestettävä tueksi jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, asumiseen liittyvään tarpeeseen, taloudellisen tuen tarpeeseen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi, lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen, äkillisiin kriisitilanteisiin liittyvään tuen tarpeeseen, lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin tukemiseksi, päihteiden ongelmakäytöstä, mielenterveysongelmasta sekä muusta sairaudesta, vammasta tai ikääntymisestä aiheutuvaan tuen tarpeeseen, muuhun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen tai kognitiiviseen toimintakykyyn liittyvään tuen tarpeeseen, tuen tarpeessa olevien henkilöiden omaisten ja läheisten tukemiseksi.

Työikäisille suunnattujen sosiaalitalveluiden tavoitteena on tukea työikäisiä asiakkaita elämänhallintaan, työhön, toimeentuloon ja opiskeluun liittyvissä asioissa sekä vähentää eriarvoisuutta. Työikäisten palveluita ovat mm. neuvonta ja ohjaus sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, välitystilipalvelu ja toimeentulotuki (Perustoimeentulotuen myöntäminen siirtyy Kelalle 1.1.2017 alkaen)

Maahanmuuttajien oikeudet kaikkiin etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa. Taloudellisen tuen tarpeessa olevalla maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumisaikanaan kotoutumistukeen. Oikeus kestää kolme vuotta (kiintiöpakolaisilla neljä vuotta) maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan

väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Tuen maksamisen edellytyksenä on maahanmuuttajalle tehty kotoutumissuunnitelma.

Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa.

10.2 Neuvola- ja kouluterveydenhuolto

Lastenneuvolan tärkein tehtävä on jokaisen lapsen kasvun ja mahdollisimman suotuisan kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Määräaikaiseuranta ja erilaiset seulonnat mahdollisten poikkeamien varhainen toteaminen sekä perheiden neuvonta ja tukeminen muodostavat lastenneuvolatoiminnan tukirangan. Lisäksi vanhempia tuetaan heidän kotikasvatuksessaan. Myös erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden varhainen tunnistaminen on tärkeä osa neuvolatyötä.

Neuvolaikäiset maahanmuuttajalapsat siirtyvät lastenneuvolaan maahantulotarkastuksen tai vastaanottokeskuksessa tehdyn tarkastuksen jälkeen. Tarkastukset neuvolassa tehdään niin sanottuina ikäkausitarkastuksina ja ne ovat sisällöltään samanlaisia kaikille lapsille. Lastenneuvolatyön sisältö pohjautuu valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuollosta.

Kaikkien 3-6-vuotiaiden lasten kehitysarvio tehdään Lene-seulalla. Maahanmuuttajalapsille tarvittaessa soveltuvin osin. Ikäkausitarkastuksessa huomioidaan mahdollisen nopeutetun rokotusohjelman tarve tai tarve tehostaa voimassa olevia rokotuksia. Rokotusten tarve ja rokotusten jatko-ohjelma selvitetään yleensä maahantulotarkastuksessa tai vastaanottokeskuksessa tehdyssä tarkastuksessa, josta tiedot siirtyvät lastenneuvolaan. Tarvittaessa sovitaan ylimääräisiä tapaamisia neuvolaan. Ikäkausitarkastuksissa terveystarkastuksen lisäksi annetaan myös terveystarkastusta huomioiden perheen tarpeet. Tarkastuksissa käytetään aina ammattitulkkia.

a. Sosiaalityön asiakkaiden kotoutumissuunnitelma

Sosiaalitoimiston työntekijät osallistuvat asiakkaiden kotoutumissuunnitelmien laadintaan joko työ- ja elinkeinotoimistossa tai sosiaalitoimistossa. Sosiaalitoimistossa laaditaan tarvittaessa perhekohtaisia sekä alaikäiselle yksin ilman huoltajaa Suomeen saapuneelle nuorelle kotoutumissuunnitelmia.

Kotoutumissuunnitelma muodostuu erilaisista kotoutumista tukevista toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Eri maahanmuuttajien suunnitelmissa painottuvat eri asiat aikaisemmasta koulutuksesta, työkokemuksesta, iästä, terveydentilasta sekä muista henkilökohtaisista olosuhteista johtuen. Suunnitelman tulisi aina sisältää ainakin suomen tai ruotsin kielen opiskelua.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on voimassa korkeintaan vuoden. Sosiaalityön tavoitteena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista ja omatoimista selviytymistä suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajapalvelut tarjoavat asiakkailleen ohjausta, opastusta ja neuvontaa arkipäivän käytännöistä, yhteiskunnan toiminnoista, sosiaaliturvasta ja perheenyhdistämisestä, jotta maahanmuuttaja-asiakas saisi jo varhaisessa vaiheessa tietoa käytettävistä olevista palveluista. 17 vuotta täyttäneelle työttömälle nuorelle laaditaan kotoutumissuunnitelma yhdessä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Viranomaiset ohjaavat asiakasta hakeutumaan hänen tarpeitaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen.

10.3. Lastensuojelu

Maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän perheensä ovat oikeutettuja yhtäläisiin palveluihin kuin kantaväestöön kuuluvat. Lasta ja perhettä tuetaan ensisijaisesti yleisten palvelujen kautta. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Kieli- ja kulttuurierot tuovat haasteita myös lastensuojelutyöhön. Lasten kasvatuskäytännöt voivat poiketa huomattavasti siitä, mikä Suomessa on hyväksyttyä ja sallittua. Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa työskennellessä lastensuojelun keskeisten periaatteiden mukaisesti lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri ratkaisut turvaavat lapselle: kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen. Lisäksi sijaishuoltopaikan valintaa koskevassa kohdassa todetaan, että sijaishuoltopaikan valinnassa tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta.

11. Terveyspalvelut

Perusterveydenhuollon palveluja tuotetaan Vaalan terveysasemalla. Terveyspalveluihin kuuluvat terveydenhoitajan- ja lääkärintarkastukset, terveydenhoitajan vastaanotot, päivystysvastaanotto, perusterveydenhuollon lääkäripalvelut ja lastenneuvolapalvelut. Lääkäripäivystys virka-ajan ulkopuolella toteutetaan Oulun seudun yhteispäivystyksessä. Maahanmuuttajat saavat tarvitsemansa terveyspalvelut samoilla periaatteilla kuin muutkin kuntalaiset. Tarpeen mukaan heidät huomioidaan myös erityisryhmänä.

12. Vammaispalvelut

Vammaispalveluiden tavoitteena on edistää vammaisten henkilöiden osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuudesta johtuvia esteitä.

Vammaispalveluita ovat mm. liikkumista tukeva palvelu, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt, asumisjärjestelyitä koskevat palvelut, työ- ja päivätoiminta, työllistämistä tukeva toiminta, työhönvalmennus.

13. Ikäihmisten palvelut

Kotihoidon palveluiden tavoitteena on mahdollistaa kaiken ikäisten ihmisten itsenäinen, hyvä elämä omassa kodissaan mahdollisuuksien mukaan elämän loppuun saakka. Kotihoidon palvelukokonaisuuteen kuuluvat kotipalvelu, kotisairaanhoido ja erilaiset tukipalvelut kuten ateriapalvelu, kuljetuspalvelu, asiointi. Ennalta ehkäisevät palvelut kuten kuntouttava päivätoiminta, ennalta ehkäisevät kotikäynnit ja vanhusneuvola tukevat kotihoitoa.

Lisätietoja palveluista saa Senioripisteistä (palveluohjaajalta tai päivätoiminnoista) sekä kotihoidon palveluesimieheltä.

14. Viranomaisyhteistyö

14.1 Maistraatti

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestötietojärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite. Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden. Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa poliisilla ennen rekisteröitymistään maistraattiin. Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu paikallisessa maistraatissa. Rekisteritietoja käytetään mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa.

Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä asuinpaikkansa maistraatissa. Mukana on oltava passi sekä voimassa oleva oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset ja lasten syntymätodistukset. Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa maistraatissa ulkomaalaisen rekisteröinti-ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään.

14.2 Poliisi

Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijassa neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin

tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselon turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista.

Poliisi hoitaa oleskeluoikeuden rekisteröinti-, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat. EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat tarvitsevat oleskeluluvan. EU:n kansalaisten täytyy rekisteröityä paikallispoliisilla, mikäli he oleskelevat maassa yli kolme kuukautta. Oleskelulupa-anomus tulee jättää oman paikkakunnan poliisille. Ensimmäinen oleskelulupa haetaan yleensä jo ennen Suomeen muuttoa. EU-kansalaisten tulee täyttää oleskeluoikeuden rekisteröinti-ilmoitus. Poliisi palvelee vaalalaisia asiakkaita Oulussa.

14.3 Kansaneläkelaitos, KELA

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin.

Kun maahanmuuttaja on saanut henkilötunnuksen, hänen täytyy käydä Kansaneläkelaitoksella ja tarkistaa, onko hän oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan. Jos maahanmuuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutuskortin, eli Kela-kortin. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa sen ilmaiseksi. Kela-korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä.

Lisätietoja Kelan palveluista löytyy osoitteesta www.kela.fi.

14.4 Työ- ja elinkeinotoimisto, TE-toimisto

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011. Lain piirissä on kaikki Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset. Tavoitteena on tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan. Kotoutumisen edistämisen tarkoitus on tarjota maahanmuuttajalle mahdollisimman pian maahantulon jälkeen mahdollisuus hankkia suomalaisen yhteiskunnan aktiivisen ja tasavertaisen jäsenen tarvitsemat valmiudet.

Kotoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto tarjoaa palveluja uusille ja kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka ovat työikäisiä (17-65-vuotias), työnhakijaksi rekisteröityneitä ja joilla on voimassa oleva palveluihin oikeuttava työ- ja oleskelulupa.

TE-toimisto järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Alkukartoitus sisältää haastattelun, osaamiskartoituksen ja mahdollisuuksien mukaan kielitaidon arvioinnin.

Kotoutumislain mukaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään kahden viikon

kuluttua alkukartoituksesta, mutta viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan myöntämisestä ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kotoutumissuunnitelma-aika voi kestää maksimissaan kolme vuotta ja erityisistä syistä sitä voidaan jatkaa kaksi vuotta. Kotoutumissuunnitelman laatii yhdessä asiakkaan kanssa Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston asiantuntija joko paikan päällä Vaalassa tai videoyhteyksien avulla.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Mikäli asiakas on myös kunnan sosiaalitoimen asiakas, laaditaan kotoutumissuunnitelma yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

TE-toimisto ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaat opetushallituksen suositusten mukaiseen kielikoulutukseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja pääsisi soveltuvaan suomen kielen koulutukseen mahdollisimman pian kotoutumissuunnitelman laatimisen jälkeen. Maahanmuuttajalla on mahdollisuus opiskella joko työvoimapolitiittisissa kielikoulutuksissa tai omaehtoisella kotoutumistuella muun muassa kansalaisopiston toteuttamassa Suomistartti-koulutuksessa, peruskoulu-, lukio- tai ammatillisissa opinnoissa.

Kielikoulutusten nivelvaiheissa voidaan järjestää työkokeilua, palkkatukityötä tai muita työvoimapalveluja (kielen alkutestausta, osaamiskartoituksia ja työnhakukoulutuksia) tarpeen mukaan. Tarjolla on myös yrittäjyysneuvontaa ja starttirahaa yrityksen perustamiseen. Uuden TE-palvelu-uudistuksen mukaan maahanmuuttaja-asiakkaat samoin kuin muut työnhakija-asiakkaat ohjataan oman palvelulinjan mukaisiin palveluihin.

15. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Kolmas sektori, yhdistykset ja järjestöt sekä seurakunta, ovat erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita maahanmuuttotyössä. Maahanmuuttotyöhön pyydetään mukaan kaikkia alueella toimivia kolmannen sektorin toimijoita; esimerkiksi 4H, eläkejärjestöt, Sydänyhdistys, Reumayhdistys, Maa- ja kotitalousnaiset, Maaseudun Sivistysliitto, urheiluseurat, seurakunnat ja kyläyhdistykset. Kolmannen sektorin toimijoilla on mahdollisuus hakea kunnalta vastikkeellista tukea omaan toimintaansa, jos se tukee kotoutumista ja suomen kielen oppimista sekä edistää ja luo hyviä etnisiä suhteita.

16. Suunnitelma hyvien etnisten suhteiden sekä kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä

16.1. Yhteistyö Pohjois-Suomen Etnisten Suhteiden Neuvottelukunnan kanssa

Paikallista asennekasvatustyötä Vaalassakin tukee Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla toimiva alueiden yhteinen etnisten suhteiden neuvottelukunta (Pohjois-Suomen ETNO). Etnisten suhteiden neuvottelukunta on valtioneuvoston asettama asiantuntijaelin, jolla on seitsemän alueellista neuvottelukuntaa. Alueellisia neuvottelukuntia johdetaan ELY-keskuksista, jotka

vastaavat alueellaan maahanmuuttajien kotouttamistyön suunnittelusta ja ohjauksesta. Pohjois-Suomen ETNOn ja kuntien yhteistyötä tiivistetään ja ETNOn toiminta tehdään näkyväksi koko Pohjois-Pohjanmaan alueella.

Maahanmuuttoasioista tiedottaminen ja asennevaikuttaminen ovat yksi neljästä ETNOLle asetetuista päätehtävistä. Muita päätehtäviä ovat yhteistyön ja vuoropuhelun lisääminen eri toimijoiden ja väestöryhmien välillä, maahanmuuttajien ja järjestöjen osallisuuden lisääminen Suomessa sekä asiantuntijana toimiminen maahanmuuttopolitiikan kehittämisestä.

LÄHDELUETTELO

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Laki on saatavissa Internetistä osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kotoutumisen>.

Ulkomaalaislaki (301/2004). Luettavissa Internetistä osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulkomaalaislaki>.

Maahanmuuttoon liittyvää käsitteistöä

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö.

Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Ulkomaalainen

Henkilö joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän.

Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta.

Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Pakolainen

Henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella siitä syystä, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden ja valtioneuvosto päättää kiintiön kohdentamisesta. Suomen kiintiö on vuodesta 2001 lähtien ollut 750 henkeä vuodessa.